

for mange Aar siden er opgivet til Teaterbrug paa Grund af dets Brøstfældighed, andre bor i en hastigt opført Fabrikbygning, hvor man har stillet interimistiske Skillevægge op, nogle bor i andre lignende Bygninger, og de bor alle under de græsseligste Forhold, en Familie i eet Værelse, undertiden to Familier med mange Børn om eet Køkken. Hvis nogen tror, det er *Hjem*, der her er oprettet, tager man meget fejl. Man kan ikke indrette et Hjem med en 7—8—9—10 Mennesker i eet Rum; til et Hjem hører der flere Værelser, flere Rum; ellers er det ikke noget Hjem, men kun et tarveligt Skjulested, og det er Nationen ganske uværdigt at opretholde saadanne Tilstande. Men Sagen er ikke afgjort dermed, men det er ogsaa til den største Skade for Nationen, thi det er givet, at nogle af de Børn, der vokser op under saadanne Boligforhold, vil blive Samfundet til stort Besvær i Fremtiden. Det skulde da være, som det ærede Medlem Hr. Laursen sagde, en ren Guds Lykke, jeg vil føje til, et rent Mirakel, om de Børn skulde gaa uskadt gennem deres Barndom, naar de vokser op under saadanne Vilkaar. Og de er uskyldige. Det kan ikke nytte noget at henvise til, at adskillige af de ældre maaske burde være anderledes, end de er; thi det falder da ikke paa Børnene. Jeg ved, at Værgeraadene allerede stærkt beklager sig over de uhyggelige Forhold, der afstedkommes ved disse yderst slette Boligforhold. Samtidig med, at vi har saadanne Boligitilstande — de findes jo ogsaa i andre Byer paa samme Maade, de findes ogsaa i Hovedstaden lige udenfor vore Døre —, gaar vore Bygningshaandværkere uden Beskæftigelse og underholdes af det offentlige, Murersvende, Tømrersvende, Murarbejdsmand, Bygningshaandværkere i det hele taget. Mange Tusind Mennesker udenfor den Kreds, der bor indenfor Kommunerne Husvildeafdelinger, er husvilde, der er mange, der er sammenpakket hos Venner og Bekendte, ja, jeg tør paastaa, at man i mange Tilfælde har stiftet interimistiske Hjem paa et Tagkammer, fordi det har været umuligt at faa en ordentlig Bolig. Den danske Befolkning tiltog de sidste 5 Aar med 1,22 pCt., d. v. s., at vi nu næsten har en Befolkningsforøgelse af 40 000 Mennesker hvert Aar. Men hvert Aar bygges der i Virkeligheden ikke Boliger til stort mere end Halvdelen af dette Antal, vi arbejder os saaledes længere og længere ind i den Vanskelighed, at der ikke kan skaffes Boliger til disse Mennesker, og den første Betingelse i vort nordlige Klima er dog, at vi har Tag over Hovedet for overhovedet

at kunne leve. Boligmisøren rettes ikke, som nogle tror, ved at ophæve Huslejeloven. Nej, Huslejelovens Ophævelse vilde i Virkeligheden ikke have nogen anden Virkning end den, at Huslejen vilde stige for dem, der nu er beskyttet af Huslejeloven. Denne gælder jo ikke de nyopførte Bygninger, og den Tale, der Gang efter Gang lyder særlig fra Husejeres Side om, at man vilde animere det private Initiativ ved at ophæve Huslejeloven, passer ikke, eftersom det private Initiativ slet ikke hemmes af Huslejeloven. Nej, Forholdet er dette, at saa længe man ikke har Sikkerhed for, at de Penge, der bliver anbragt i Byggeforetagender, ikke er tabt, bliver der selvfølgelig ikke bygget. Den private Byggherre indlader sig ikke, naar han ikke er tvunget dertil af Omstændighederne, paa at opføre Beboelseshuse til Udleje, naar han kan risikere, at Lejen i Løbet af saa og saa lang Tid vil dale. I tidligere Tid var Forholdet det, at en væsentlig Del af Byggeriet blev iscenesat af vore Banker. Vi havde Byggebanker, og vi havde Byggesagførere. Det var det private Initiativ, i alt Fald her i Hovedstaden og ogsaa mange andre Steder, naar der skulde opføres Boliger. Men der er ingen Tvivl om, at ingen af de Kræfter, der her er nævnt, vil blive sat i Virksomhed for at skaffe Boliger til Veje, medmindre der gives dem Sikkerhed for, at de Penge, der bliver anvendt, ikke i Løbet af kortere eller længere Tid vil være spildt. Saa længe vi har et svævende Prisniveau, og navnlig da saa længe vi har et faldende Prisniveau — og vi er jo ikke naaet til Bunden af Prisfaldet endnu —, kan der ikke være Tale om at faa private til at bygge. Det indlader de sig ikke paa. Og ingen er tvunget til at bygge Boliger til Udlejning til andre.

Der er sagt meget ondt om vore Bygningshaandværkere, navnlig om Bygningsarbejderne. Man har sagt, at det var deres Skyld, at Forholdene har udviklet sig, saaledes som de har. Jeg vil gerne tage dem i Forsvar i alt Fald for en meget væsentlig Del af det, der er sagt om dem. Boligkrisen opstod her i Danmark i 1916. Da begyndte den egentlige Gullaschtid i Danmark. Da var der tjent saa mange Penge af Spekulanter og andre, at de fandt sig stærke nok til at opføre store Pragtbygninger til privat Brug. Vi ved, at i disse

Rettelse.

Sp. 55, L. 28 f. n.: „10 000—11 000“ læs: 1 000 à 1 100.